

Mišljenje odgojno-obrazovnih djelatnika osnovnih i srednjih škola o značaju govorničkih vještina i posla koji obavljaju

Bakota, Koraljka; Pavičić Dokoza, Katarina; Žagmešter Kemfelja, Marija

Source / Izvornik: **Unapređenje kvalitete života djece i mladih: tematski zbornik, 2024, 373 - 382**

Conference paper / Rad u zborniku

Publication status / Verzija rada: **Published version / Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:257:068783>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom](#).

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-20**

Repository / Repozitorij:

[SUVAG Polyclinic Repository](#)

MIŠLJENJE ODGOJNO-OBRAZOVNIH DJELATNIKA OSNOVNIH I SREDNJIH ŠKOLA O ZNAČAJU GOVORNIČKIH VJEŠTINA I POSLA KOJI OBAVLJAJU

PERSPECTIVES OF EDUCATORS IN PRIMARY AND SECONDARY SCHOOLS ON THE IMPORTANCE OF RHETORICAL SKILLS IN RELATION TO THEIR JOB

**Koraljka BAKOTA, Katarina PAVIČIĆ DOKOZA,
Marija ŽAGMEŠTER KEMFELJA**

Poliklinika za rehabilitaciju slušanja i govora SUVAG, Zagreb, Republika Hrvatska

Originalni naučni rad

APSTRAKT

Govorničke vještine odgojno-obrazovnih djelatnika svih profila igraju ključnu ulogu u njihovom radu te imaju značajan utjecaj na uspješnost odgojno-obrazovnog procesa i upravljanja školom. Cilj ovog istraživanja bio je dobiti spoznaje povezane uz samoprocjenu govorničkih vještina učitelja, nastavnika, stručnih suradnika i ravnatelja osnovnih i srednjih škola sa sociodemografskim karakteristikama. U skladu s općim ciljem, definirana su dva istraživačka problema: utvrditi povezanost govorničkih vještina sa sociodemografskom varijablama (spol, dob i vrsta radnog mjesta) i utvrditi povezanost značaja i važnosti govorničkih vještina s obzirom na posao koji ispitanici obavljaju. U istraživanju je sudjelovalo 1537 odgojno-obrazovnih djelatnika osnovnih i srednjih škola Republike Hrvatske iz gotovo svih županija. Ispitanici su procijenili vlastite govorničke vještine putem on-line ankete. Ispitivanje je provedeno u veljači i ožujku 2023. Rezultati su pokazali da postoji statistički značajna povezanost govorničkih vještina sa sociodemografskim varijablama ispitanika te da postoji statistički značajna povezanost između govorničkih vještina i posla koji odgojno-obrazovni djelatnici obavljaju.

Ključne riječi: govorničke vještine, odgoj i obrazovanje, osnovne škole, srednje škole

ABSTRACT

The rhetorical skills of educators of all profiles play a crucial role in their work and have a significant impact on the success of the educational process and school management. The aim of this research was to obtain insights related to the self-assessment of rhetorical skills among primary and secondary school teachers, professional associates, and principals in primary and secondary schools, along with their socio-demographic characteristics. In line with the general objective, two research problems were defined: to determine the correlation between rhetorical skills and socio-demographic variables such as gender, age, and type of job, and to establish the correlation between the significance and importance of rhetorical skills regarding the job roles performed by the respondents. The study involved 1537 educators from primary and secondary schools in the Republic of Croatia, representing nearly all counties. Participants assessed their own rhetorical skills through an online survey. The survey was conducted in February and March 2023. The results showed a statistically significant correlation between rhetorical skills and the socio-demographic variables of the participants, as well as a statistically significant correlation between rhetorical skills and the job roles performed by educators.

Keywords: rhetorical skills, education, primary schools, secondary schools

UVOD

U vrijeme digitalne i vizualne komunikacije, otvara se pitanje uloge govorničkih vještina u odgojno-obrazovnom sustavu. Imaju li govorničke vještine za učenike, učitelje, nastavnike, stručne suradnike i ravnatelje isti značaj danas kao i nekada?

Govorenje je urođena čovjekova sposobnost. Guberina (1991) ističe da se govor rađa od prvog plača djeteta kao nesvjesni komunikativni akt dok se govorničke vještine razvijaju, uvježbavaju, uče i nadograđuju cijeli život. Iako je čovjeku biološki dana sposobnost govorenja/komunikacije, to ne znači da čovjek zna komunicirati na društveno prihvatljiv način (Bakota, 2010). Govor i govorništvo u današnje doba prati sve elemente kao i u vrijeme antike, govor tijela, redosljed izlaganja teksta, tehnike disanja, svladavanje treme i slično važne su danas kao i nekada (Španjol Marković, 2008). Miller (2007, prema Petrović, 2023) ističe sociokulturne sastavnice retorike kao temelj obrazovanja. Žmavc (2021) retoriku opisuje kroz tri aspekata: proces, interakciju i obrazovanje. Šego (2005) umijeće govorenja opisuje kroz govorenje i slušanje, ističući pritom da slušanje ne znači samo čuti već je važno promišljanje o primljenoj poruci. Komunikacijske vještine su povezane sa socijalnim vještinama koje su nam kao društvenim bićima izuzetno važne za opstanak. Španjol Marković (2008) ističe da retorika u suvremenom svijetu živi pod različitim drugim imenima kao što su „prezentacijske vještine”, „umijeće samoprezentiranja”, „*presentation skills*” i drugim sličnim nazivima koji su prilagođeni suvremenom svijetu kako jezikom, tako i tehničkim karakteristikama. Topić (2022) je u istraživanju dobila rezultate koji upućuju da je uloga učitelja kao govornika u nastavi vrlo važna. Uloga učitelja, nastavnika, stručnog suradnika pa i ravnatelja škole je da oni kao govornici trebaju biti govorni uzor svojim učenicima (Abdusalomovich, 2021; Kišiček i Stanković, 2014; Turza-Bogdan, 2003; Vignjević, 2020). Sunara-Jozek (2019) kao i Topić (2022) u svom su radu pokazale da učitelji smatraju da bi bilo korisno uvesti govorništvo u osnovnoškolski odgojno-obrazovni sustav.

Uspješna komunikacija koja uključuje i govorničke vještine između učitelja, nastavnika, stručnih suradnika i učenika je ona koja pridonosi razvoju socijalnih kompetencija učenika. Uspješna komunikacija učenik – učitelj (i verbalna i neverbalna) smanjuje pritisak na učenike i na taj način posredno utječe na njihov odnos prema školi, učitelju, vršnjacima, roditeljima, ali pridonosi i razvoju socijalnih kompetencija koje su osnova razvoju socijalnih odnosa u razredu (Zrilić, 2010). Razvijene govorničke vještine obuhvaćaju sposobnost jasnog izražavanja ideja, artikuliranja misli, slušanja i razumijevanja sugovornika, vođenja konstruktivnih rasprava te motiviranja i inspiriranja učenika, roditelja i kolega. Juel (2021) ističe da u školama nema aktivnosti koje potiču razvoj govorničkih vještina kao što je uvježbavanja upotrebe glasa i tijela već se više pažnje usmjerava na pisanje, npr. eseja i slično. U novijoj literaturi se primjećuje da nedostatak kvalitetne komunikacije predstavlja izazov u suvremenoj školi (Dević, 2017). Istraživanja dokazuju da se promjenom komunikacijskog obrasca povećala pojavnost komunikacijskih i socijalno pragmatičkih teškoća kod djece i mladih koje predstavljaju ozbiljan problem u školovanju i stjecanju akademskih postignuća kod te djece, ali i u njihovom osobnom životu (Blaži, 2016; Ivšac Pavliša, 2010; Ivšac i Gaćina, 2006).

Upravo su ta razmišljanja bila poticaj za ovo istraživanje koje je provedeno na 1537 odgojno-obrazovnih djelatnika. Samoprocjena govorničkih vještina od strane odgojno-

obrazovnih djelatnika čini važan doprinos u definiranju i napretku struka u odgoju i obrazovanju te je ovaj rad usmjeren na učitelje, nastavnike, stručne suradnike i ravnatelje i njihovu samoprocjenu govorničkih vještine s obzirom na sociodemografske karakteristike. Županić Benić (2017) ističu da se profesionalne kompetencije učitelja stječu kroz inicijalno obrazovanje, iskustvo i stručno usavršavanje. U skladu s time očekuje se da s porastom iskustva, odnosno godina radnog staža povećaju i kompetencije učitelja. Ista autorica je u svom istraživanju dobila rezultate koji upućuju da samoprocjena svih kompetencija učitelja raste s porastom dobi i radnim stažom, osim kompetencija u radu s informacijsko-komunikacijskom tehnologijom koje mlađe generacije bolje procjenjuju. Rezultati istraživanja o samoprocjeni govorničkih vještina odgojno-obrazovnih djelatnika slijede.

Cilj i istraživački problemi

Cilj ovog istraživanja bio je dobiti spoznaje povezane uz samoprocjenu govorničkih vještina sa sociodemografskim karakteristikama učitelja, nastavnika, stručnih suradnika i ravnatelja.

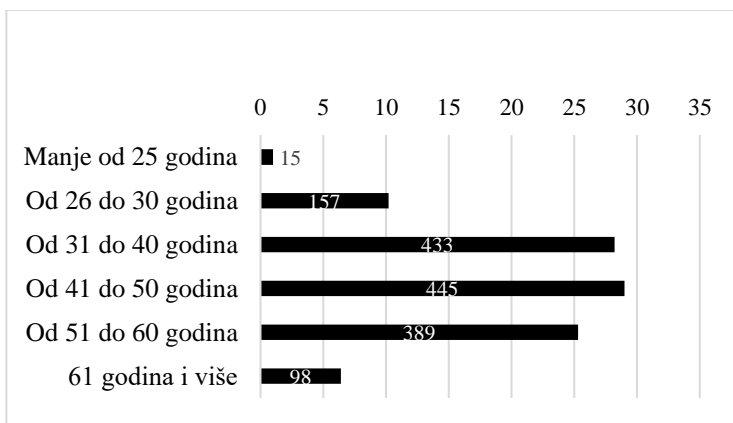
U skladu s općim ciljem definirani su sljedeći istraživački problemi:

- utvrditi povezanost govorničkih vještina sa sociodemografskom varijablama: spol, dob i vrsta radnog mjesta,
- utvrditi povezanost značaja i važnosti govorničkih vještina s obzirom na posao koji ispitanici obavljaju.

METODE RADA

Uzorak istraživanja

Ciljana populacija istraživanja obuhvaća odgojno-obrazovne djelatnike osnovnih i srednjih škola Republike Hrvatske. Prikupljen uzorak istraživanja sastoji se od 1537 ispitanika. U istraživanju je sudjelovalo 78.5% (N = 1260) žena, 20.8% (N = 320) muškaraca te 0.7% (N = 11) onih koji se nisu željeli izjasniti. Od ukupno 21 županije u istraživanju su sudjelovali ispitanici iz svih županija osim iz Vukovarsko-srijemske. Slika 1 prikazuje distribuciju ispitanika prema dobnim razredima.

Slika 1. Prikaz ispitanika prema dobnim razredima

Figure 1. Respondents categorized by age groups

Mjerni instrument

Mjerni instrument sastavljen je od dva dijela dok je isti anketni upitnik za potrebe već objavljenog, izloženog rada sadržavao i treći dio koji je obuhvatio ispitivanje radne samoefikasnosti odgojno-obrazovnih djelatnika (Bakota i sur., 2023). Na samom početku upitnika navedene su upute o načinu rješavanja upitnika i zatražena potvrda suglasnosti za sudjelovanje u istraživanju. U prvom dijelu upitnika, sudionici su odgovarali na pitanja vezana uz demografske podatke: spol, dob, vrsta odgojno-obrazovne djelatnosti kojom se bavi i županiji u kojoj sudionik radi. Drugi dio upitnika ispituje samoprocjenu usvojenosti govorničkih vještina (23 tvrdnje). Zadatak sudionika je bio da za svaku od navedenih tvrdnji izrazi svoj stupanj slaganja i na skali Likertovog tipa s pet stupnjeva pri čemu 1 označava potpuno neslaganje s tvrdnjom, dok 5 označava potpuno slaganje. Napravljena je i analiza pouzdanosti skale. Koeficijent Cronbachova alfa iznosi je 0.89 što upućuje na zaključak da mjerni instrument ima vrlo dobru pouzdanost i vrlo dobru unutarnju konzistentnost te se može smatrati pouzdanim mjernim instrumentom.

Način provođenja istraživanja

Upitnik je u obliku *Google Forms*-a prosljeđen na *e-mail* adrese svih osnovnih i srednjih škola Republike Hrvatske, posredstvom Hrvatske udruge ravnatelja osnovnih škola i Hrvatske udruge ravnatelja srednjih škola. Ispitivanje je provedeno u veljači i ožujku 2023.

Metoda obrade podataka

Za obradu podataka korišten je program za statističku analizu podataka, SPSS (*Statistical Package for Social Science*), verzija 29.0.0.0. Za analizu podataka korištena je deskriptivna statistika za iznošenje apsolutnih i relativnih frekvencija, srednjih vrijednosti i mjera disperzije. Korištena je i inferencijalna statistika, jednosmjerna analiza varijance nezavisnih uzoraka (One-Way ANOVA) te Pearsonov koeficijent korelacije na razini rizika od 5% tj. 95% pouzdanosti. Pri obradi su korištene i multivarijatne statističke metode kao što su analiza pouzdanosti te faktorska analiza.

REZULTATI I DISKUSIJA

Povratne informacije su važne za osobni i profesionalni razvoj, a samoprocjena odgojno-obrazovnih djelatnika vezana za kritičko razmišljanje o vlastitom snagama i slabostima vezanim za govorničke sposobnosti je povratna informacija koja utječe na njihov rad u školi.

Prije provedbe faktorske analize za skalu samoprocjene usvojenosti govorničkih vještina, testirani su njezini preduvjeti. Iz analize su izbačene 3 čestice zbog neprikladnost ekstrahiranih faktora, a njihovim uklanjanjem, postotak objašnjene varijance je porastao. Kaiser-Meyer-Olkin mjera prikladnosti uzorka bila je zadovoljavajuće visoka (KMO = 0.911), a Bartlettov test sfericiteta pokazao se značajnim ($\chi^2 = 12008.921$, $df = 190$, $p < 0.001$). Navedeni rezultati opravdavaju provođenje faktorske analize na ovome uzorku i pripadnim podacima. Faktorska analiza provedena je metodom analize glavnih komponenta (engl. *principal components*

analysis - PCA) uz Varimax rotaciju te je njome objašnjeno 55.82% varijance. Na temelju provedene faktorski analize dobivena su 4 faktora (Tablica 1).

Tablica 1. Matrica faktorske strukture

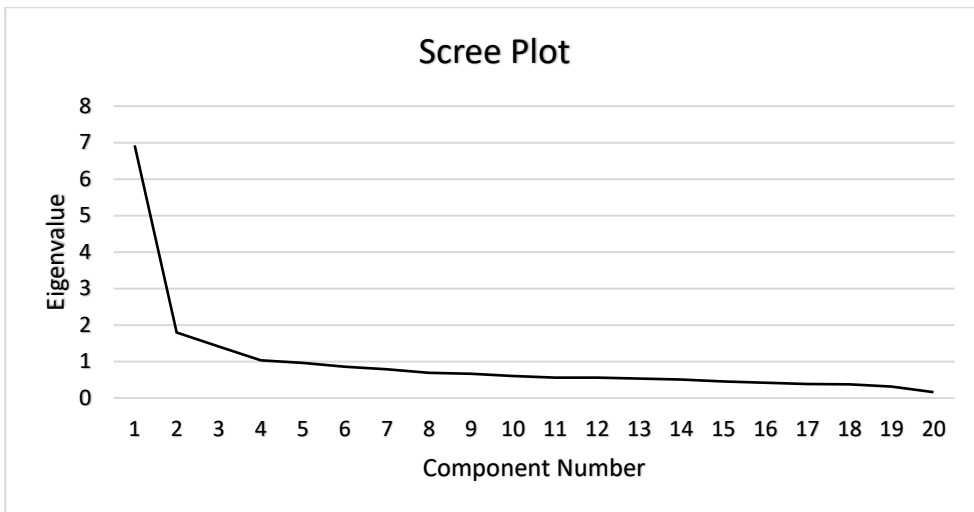
Table 1. Pattern matrix

Tvrdnje	Faktori			
	1	2	3	4
Govorim razgovijetno.	0.796			
Čitam izražajno.	0.766			
Nemam govornih mana.	0.706			
Govorim tečno.	0.689			
Govorim bez poštapalica.	0.563			
Ne zamuckujem kada javno govorim.	0.488			
Smatram da je moj glas ugodne boje.	0.435			
Jasno izražavam svoje mišljenje.	0.432			
Nemam strah od istupa u javnim medijima.		0.892		
Nemam strah od javnog nastupa.		0.889		
Prilikom javnog govora, dobro se koristim prostorom.		0.572		
Moji javni govori su kratki i zanimljivi.		0.541		
Smatram da sam vješt u debatama.		0.522		
Svoje stavove iznosim argumentirano.		0.499		
Smatram da sam dobar u slušanju sugovornika.			0.722	
Kada se ne slažem sa sugovornicima, mogu smireno poslušati argumente.			0.722	
Nikad ne prekidam sugovornika upadicama.			0.682	
U komunikaciji s djelatnicima ili roditeljima, nikada ne gubim kontrolu.			0.675	
Izrazito gestikuliram u javnim nastupima.				0.759
Prepoznajem i primjećujem neverbalnu komunikaciju sugovornika.				0.452

Iz Scree Plot prikaza (Slika 2.) vidljiva je potvrda izdvajanja četiri faktora jer su njihove vrijednosti odvojene od vrijednosti ostalih faktora. Linija kojom je prikazan međuodnos faktora izrazito oštro se spušta na prijelazu između prvog i drugog faktora, a zatim laganije do četvrtog (lom na prijelazu sa petim), a nakon toga slijedi gotovo ujednačeno snižavanje, bez pragova.

Prvi faktor nazvan je *Govor*, a objašnjava 34.62% ukupne varijance. Kišiček i Stanković (2014) navode kako dobar nastavnik osim poznavanja sadržaja svoga predmeta mora poznavati i retorička pravila te pravila jezičnog i govornog izražavanja.

Provedenom jednosmjernom analizom varijance pokazalo se da postoji statistički značajna razlika prvog faktora i sociodemografske varijable *Spol* tako što su žene pokazale veću samoprocjenu na faktoru u odnosu na muškarce ($F = 81.67, p < 0.001$). Zatim, stariji ispitanici pokazuju veće ocjene samoprocjene na prvom faktoru od onih mlađih ($F = 3.81, p < 0.01$). U odnosu na vrstu radnog mjesta, rezultati su pokazali statistički značajnu razliku ($F = 2.66, p < 0.05$) samoprocjene tako što su najveću ocjenu dali učitelji.

Slika 2. Cattellov (Scree plot) dijagram ljestvice očekivanja
Figure 2. Cattell's (Scree Plot) Diagram of the Expectation Scale

Tablica 2. Rezultati deskriptivnih pokazatelja za prvi faktor
Table 2. Descriptive Statistics for first factor

Tvrđnja	N	Min	Max	M	SD
Govorim razgovijetno.	1537	1	5	4.50	0.667
Čitam izražajno.	1537	1	5	4.62	0.635
Nemam govornih mana.	1537	1	5	4.72	0.694
Govorim tečno.	1537	1	5	4.35	0.712
Govorim bez poštapalica.	1537	1	5	4.04	0.865
Ne zamuckujem kada javno govorim.	1537	1	5	4.19	0.914
Smatram da je moj glas ugodne boje.	1537	1	5	4.09	0.870
Jasno izražavam svoje mišljenje.	1537	1	5	4.24	0.770

Drugi faktor nazvan je *Javni mediji* te objašnjava 8.98% ukupne varijance. Strah od javnog nastupa jedan od najizraženijih socijalnih strahova, a ujedno i jedan od glavnih simptoma socijalne fobije (Sedlan König et al., 2018). Miljković i Rijavec (1999) navode kako čak 90% ljudi kao svoj najveći strah u životu navodi strah od javnog govora. Preostalih 10% mogu samo biti profesori, političari ili glumci. Iako se profesori, odnosno odgojno-obrazovni djelatnici navode kao profesije koje nemaju strah od javnog nastupa, rezultati koji slijede pokazat će da to i nije u potpunosti tako.

Jednosmjernom analizom varijance utvrdilo se postojanje statistički značajne razlike u odnosu na spol ($F = 44.70, p < 0.001$), tj. muškarci su pokazali veće ocjene samoprocjene za faktor *Javni mediji* u odnosu na žene. Analizom je utvrđena statistički značajna razlika i za sociodemografsku varijablu *Dob* ($F = 10.40, p < 0.001$) koja je pokazala da s porastom dobi ispitanika raste i ocjena samoprocjene. Također, kada se govori o *Vrsti radnog mjesta*, ravnateljci pokazuju najveću ocjenu samoprocjene za taj faktor, slijede nastavnici, učitelji te stručni suradnici ($F = 22.64, p < 0.001$).

Tablica 3. Rezultati deskriptivnih pokazatelja za drugi faktor**Table 3.** Descriptive Statistics for second factor

Tvrđnja	N	Min	Max	M	SD
Nemam strah od istupa u javnim medijima.	1537	1	5	3.14	1.255
Nemam strah od javnog nastupa.	1537	1	5	3.51	1.217
Prilikom javnog govora, dobro se koristim prostorom.	1537	1	5	4.04	0.803
Moji javni govori su kratki i zanimljivi.	1537	1	5	3.83	0.759
Smatram da sam vješt u debatama.	1537	1	5	3.89	0.844
Svoje stavove iznosim argumentirano.	1537	1	5	4.24	0.703

Treći faktor nazvan je *Slušanje*, a koji objašnjava 7.04% ukupne varijance. U komunikacijske vještine spada i umijeće aktivnog slušanja koje se može razvijati i vježbati. Istraživanja pokazuju da osobe koje mogu aktivno slušati stvaraju sebi osjećaj zadovoljstva i samopoštovanja, ujedno povećavajući broj pozitivnih i dobrih odnosa s okolinom, što je vidljivo i u pozitivnim reakcijama osoba s kojima komuniciraju (Vodopija i Vajs, 2010). Provedena analiza ukazuje da su žene u odnosu na muškarce ($F = 4.09$, $p < 0.05$) pokazale veću samoprocjenu za faktor *Slušanje*. S obzirom na dob, najmlađa dobna skupina (manje od 25 godina) iskazuju najveću ocjenu samoprocjene ($F = 2.30$, $p < 0.05$).

Tablica 4. Rezultati deskriptivnih pokazatelja za treći faktor**Table 4.** Descriptive Statistics for third factor

Tvrđnja	N	Min	Max	M	SD
Smatram da sam dobar u slušanju sugovornika.	1537	1	5	4.44	0.692
Kada se ne slažem sa sugovornicima, mogu smireno poslušati argumente.	1537	1	5	4.45	0.693
Nikad ne prekidam sugovornika upadicama.	1537	1	5	3.94	0.867
U komunikaciji s djelatnicima ili roditeljima, nikada ne gubim kontrolu.	1537	1	5	4.39	0.731

Četvrti faktor nazvan je *Neverbalna komunikacija* i obuhvaća 5.18% ukupne varijance. Učenici uz praćenje verbalnih poruka, zapažaju neverbalne poruke svojih učitelja. Neverbalnu komunikaciju čini držanje tijela, pokret tijela pri predavanju, mimika, kontakt očima, gestikulacija i dr. (Brajša, 1994). Verbalni i neverbalni kanal se dopunjuju, što našim porukama omogućava da se što točnije dekodiraju Hall i Knapp (2010). Jednosmjerna analiza varijance pokazala je da postoji statistički značajna razlika u odnosu na dob ($F = 6.78$, $p < 0.001$) prema kojoj je vidljivo da su mlađi ispitanici pokazali najveće slaganje sa faktorom *Neverbalna komunikacija*.

Tablica 5. Rezultati deskriptivnih pokazatelja za četvrti faktor**Table 5.** Descriptive Statistics for fourth factor

Tvrđnja	N	Min	Max	M	SD
Izrazito gestikuliram u javnim nastupima.	1537	1	5	2.98	1.059
Prepoznajem i primjećujem neverbalnu komunikaciju sugovornika.	1537	1	5	4.44	0.664

Rezultati jednosmjerne analize varijance pokazali su da postoji statistički značajna razlika ($F = 5.96$, $p < 0.001$) između tvrdnje *Za posao koji trenutno obavljam, potrebne su mi govorničke vještine* i vrste radnog mjesta. Prosječni rezultat na razini svih ispitanika govori o visokom stupnju slaganja s tvrdnjom ($M = 4.88$, $SD = 0.41$), ali provedena analiza pokazala je i međusobno razlikovanje unutar radnih mjesta ispitanika. Prema tome, ravnatelji su u najvećoj mjeri samoprocjenili važnost potrebnih govorničkih vještina za njihov posao ($M = 4.92$, $SD = 0.31$), zatim slijede nastavnici ($M = 4.90$, $SD = 0.38$), učitelji ($M = 4.89$, $SD = 0.44$) te stručni suradnici ($M = 4.76$, $SD = 0.53$).

Slika 3. Prikaz prosječne ocjene slaganja s tvrdnjom s obzirom na vrstu radnog mjesta
Figure 3. Arithmetic mean for statement by type of job position

Rezultati Pearsonovog koeficijenta korelacije pokazali su statističku značajnu povezanost sa svim faktorima, no sa nešto slabijom snagom korelacije. Ispitanici koji pokazuju veće slaganje s tvrdnjom *Za posao koji trenutno obavljam, potrebne su mi govorničke vještine* ujedno pokazuju i slaganje sa faktorom *Govor* ($r = 0.177$, $p < 0.001$), faktorom *Slušanje* ($r = 0.175$, $p < 0.001$), faktorom *Neverbalna komunikacija* ($r = 0.105$, $p < 0.001$) te faktorom *Javni mediji* s najmanjom snagom povezanosti ($r = 0.055$, $p < 0.05$). Drugim riječima, oni ispitanici koji daju više rezultate o važnosti govorničkih vještina s obzirom na posao koji obavljaju, ujedno daju i više ocjene za faktore *Govor*, *Slušanje*, *Neverbalna komunikacija* i *Javni nastup*.

Odgojno-obrazovni djelatnici su najviše ocijenili slaganje s tvrdnjama: *Za posao koji trenutno obavljam, potrebne su mi govorničke vještine* ($M = 4.88$, $SD = 0.41$), *Nemam govornih mana* ($M = 4.72$, $SD = 0.69$) te *Čitam izražajno* ($M = 4.62$, $SD = 0.64$). Prema dobivenim rezultatima najniže ocijene dali su tvrdnjama koje se odnose na istupe u javnim medijima, javnom nastupu i načinu izlaganja u javnom prostoru.

Kvalitetna komunikacija svih sudionika odgojno-obrazovnog procesa temelj je uspješnosti školovanja učenika i zadovoljstva djelatnika. Razvijanjem govorničkih vještina, aktivnog slušanja i ostalih vrednota komunikacijske strukture, povećat će se kvaliteta nastavnog procesa. Rezultati istraživanja samoprocjene govorničkih vještina mali su doprinos tom procesu.

ZAKLJUČAK

Istraživanje je pokazalo da postoji statistički značajna povezanost između govorničkih vještina i posla koji obavljaju odgojni-obrazovni djelatnici u osnovnim i srednjim škola. Rezultat istraživanja povezan s prvim istraživačkim problemom, a koji se odnosio na utvrđivanje i povezanost govorničkih vještina sa sociodemografskim varijablama (spol, dob i vrsta radnog mjesta) pokazao je da postoji statistički značajna razlika između faktora koji se odnosi na karakteristike govora za navedene varijable. Žene su pokazale veću samoprocjenu u odnosu na muškarce, stariji ispitanici pokazuju veću samoprocjenu u odnosu na mlađe. S obzirom na radno mjesto, najveću ocjenu u samoprocjeni spomenutog faktora, dali su učitelji. Vezano za faktor koji se odnosi na javni nastup, muškarci pokazuju veću samoprocjenu, s porastom dobi raste i samoprocjena te ravnateljci imaju najvišu samoprocjenu u odnosu na vrstu radnog mjesta. Za treći faktor koji se odnosi na komunikaciju sa sugovornicima, žene i najmlađa dobna skupina pokazale su najveću samoprocjenu. S obzirom na vrstu radnog mjesta, nije s pokazala statistički značajna razlika, odnosno svi odgojno-obrazovnoj djelatnici u istoj mjeri pokazuju vrlo dobre rezultate. Četvrti faktor koji se odnosi na neverbalnu komunikaciju pokazao je statistički značajnu razliku samo u odnosu na dob i to da mlađi ispitanici imaju najbolje rezultate.

Za drugi istraživački problem, pokazalo se da učitelji, nastavnici, stručni suradnici i ravnateljci imaju visok stupanj slaganja oko tvrdnje koja se odnosi na važnost govorničkih vještina i posao koji obavljaju. Unutar rezultata te tvrdnje postoji statistički značajna razlika s obzirom na vrstu radnog mjesta kojeg obavljaju. Ravnateljci u većoj mjeri procjenjuju važnost govorničkih vještina, zatim slijede nastavnici, učitelji i stručni suradnici.

LITERATURA

- Abdusalomovich, K. A. (2021). Oratory in teacher professional training importance of art. *European Journal of Molecular & Clinical Medicine*, 8(1), 756-762.
- Bakota, K., Pavičić Dokoza, K., & Punjek, L. (2023). Povezanost govorničkih vještina s radnom samoeфикасношću odgojno-obrazovnih radnika. Rad prezentiran na *Međunarodnoj znanstveno-stručnoj konferenciji Kakav odgoj želimo?* 19. svibnja 2023.
- Bakota, L. (2010). Komunikacijski model govornih vježbi i nastava jezičnoga izražavanja. *Hrvatski*, 8(1), 9-43.
- Blaži, D. (2016). Komunikacijski poremećaji – iskustva i mogućnosti. *Paediatrica Croatica*, 60(1), 160-166.
- Brajša, P. (1994). *Pedagoška komunikologija*. Zagreb: Školske novine.
- Dević, I. (2017). *Poželjne osobine nastavnika u osnovnoj školi* (Diplomski rad). Zadar: Sveučilište u Zadru, Odjel za pedagogiju. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:162:536466>
- Guberina, P. (1991). Preduvjeti govorne komunikacije. *Senjski zbornik: prilozi za geografiju, etnologiju, gospodarstvo, povijest i kulturu*, 18(1), 63-67.
- Hall, J. i Knapp, M. (2010). *Neverbalna komunikacija u ljudskoj interakciji*. Zagreb: Naklada Slap.
- Ivšac Pavliša, J. (2010). Atipični komunikacijski razvoj i socioadaptivno funkcioniranje u ranoj dobi. *Društvena istraživanja*, 19(1-2), 279-303.
- Ivšac, J. i Gačina, A. (2006). Postoji li pragmatički jezični poremećaj? *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*, 42(2), 15-29.

- Juel, H. (2021). The need for oratory skills in the Digital age. A phenomenological approach to teaching speech today. *Nordicum-Mediterraneum*, 16(1). <https://doi.org/10.33112/nm.16.1.2>
- Kišiček, G. i Stanković, D. (2014). *Retorika i društvo*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Sedlan König, Lj., Matijević, G. i Peulić, V. (2019). Strah od javnog nastupa i kako ga pobijediti, *Policija i sigurnost*, 28(2), 206-216.
- Miljković, D. i Rijavec, M. (1999). *Kako (se) dobro prezentirati?* Zagreb: IEP.
- Petrović, A. (2023). *Iskustva nastavnika u poučavanju Govorništva* (Diplomski rad) Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:131:119633>
- Sunara-Jozek, D. (2019). Govorništvo – potreba u hrvatskomu odgojno-obrazovnomu sustavu. *Život i škola*, 65(1-2), 171-180. <https://doi.org/10.32903/zs.65.1-2.13>
- Šego, J. (2005). *Kako postati uspješan govornik: priručnik i vježbenica retorike za učenike i studente*. Zagreb: Profil international.
- Španjol Marković, M. (2007). *Moć uvjeravanja : govorništvo za menadžere (i one koji to žele postati): priručnik za učenje retorike i javnog nastupa*. Zagreb: Profil International.
- Topić, J. (2022). *Učitelj kao idealni govornik u nastavi* (Diplomski rad). Zagreb: Učiteljski fakultet. Preuzeto s: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:147:522607>
- Turza-Bogdan, T. (2003). Mogućnosti razvijanja komunikacijskih sposobnosti u ranoj školskoj dobi. U I. Vodopija (ur.), *Dijete i jezik danas: zbornik radova s međunarodnoga stručnog i znanstvenog skupa* (str. 101-107). Osijek: Visoka učiteljska škola.
- Vignjević, J. (2020). Upute za dobar govor u odgajanju i obrazovanju - nadahnute Kvintilijanovim i Marulićevim mislima. *Nova Prisutnost*, XVIII(2), 325-339. <https://doi.org/10.31192/np.18.2.7>
- Vodopija, Š. i Vajs, A. (2010). *Vještina slušanja u komunikaciji i medijaciji: priručnik i savjetnik za uspješnu komunikaciju*. Zadar: Naklada.
- Žmavc, J. (2021). Teaching rhetoric in primary school – towards modernization of society with classical techniques and practices. In N. Gutvajn, J. Stanišić i V. Radović (Eds.), *Problems and perspectives of contemporary education* (str. 74-94). Belgrade: Institute for Educational Research.
- Zrilić, S. (2010). Kvaliteta komunikacije i socijalni odnosi u razredu. *Pedagogijska istraživanja*, 7(2), 231-242.
- Županić Benić, M. (2017). *Stručne kompetencije učitelja u kurikulumu umjetničkih područja* (Doktorski rad). Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.